

НОРМАТИВНИ ОСНОВ РЕГИОНАЛНЕ ПОЛИЦИЈСКЕ САРАДЊЕ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ РАД

DOI 10.7251/DEFSR4922063D

UDK 351.74/.76(497.6):351.86(497)

COBISS.RS-ID 135429377

Мсп Петар Ђукић¹

Стефан Милић, дипл. правник²

Апстракт: Тема овог рада јесте нормативни основ, односно оквир регионалне полицијске сарадње у Босни и Херцеговини. Квалитетни стратешки и законски акти неопходни су како би се држава потпуно интегрисала у токове регионалне полицијске сарадње која је, услед савремених трендови чвршћег регионалног повезивања и јачања регионалних безбедносних међузависности, прилично добила на значају. Ово је посебно изражено у региону Западни Балкан, чији је БиХ дио. Кроз рад ћемо настојати сагледати стратегију и интересе Босне и Херцеговине у смислу усвојених државних стратешких докумената (опште и посебне државне стратегије), утврђене приоритете у регионалној сарадњи, те законски оквир регионалне полицијске сарадње.

Кључне речи: *полиција, регион, сарадња, стратегија, закон...*

1 Европски дефендологија центар

Бања Лука

Контакт: petar.djukic96@yahoo.com

2 ЈП „Путеви Републике Српске“ д.о.о. Бања Лука

Бања Лука

Контакт: stefan.milich@gmail.com

Увод

Уопштено посматрано, савремени трендови чвршћег регионалног повезивања и јачања регионалних безбедносних идентитета утицали су на пораст значаја регионалне полицијске сарадње. Регионална полицијска сарадња има различите облике и углавном се односи на поједине безбедносне изазове, ризике и претње, као и различите облике рада полиције и правосуђа. Наравно, потребно је имати у виду специфичности конкретног региона у смислу геополитичких и безбедносних околности које су од значаја за боље међусобне односе држава и сарадњу (Никач и Јурас, 2015). Регионалну полицијску сарадњу могли бисмо одредити као однос између држава које припадају истом регионалном безбедносном (пот)комплексу и однос њихових полицијских органа који се успоставља с циљем предузимања заједничких активности ради решавања заједничких безбедносних проблема.

Можемо разликовати два модела регионалне полицијске сарадње – хоризонтални и вертикални модел.

Хоризонтални модел полицијске сарадње обухвата: усвојене државне стратешке документе (стратегије или планови органа унутрашњих послова), утврђене приоритете у међународној сарадњи, те интересе државних и недржавних актера (Vigo, 1996). Овај модел бисмо могли илустровати формулом: стратегија + приоритет + интерес = полицијска сарадња.

Вертикални модел полицијске сарадње обухвата три нивоа анализе – макро ниво, мезо ниво и микро ниво (Benyon, 1996). На макро (државном) нивоу, који је битан са аспекта овог рада, утврђују се политике унутрашње безбедности и основни начини сарадње. Другим речима, држава изражава (не)спремност за сарадњу са другим државама региона по питању заједничких безбедносних изазова и, сходно томе, ратификује одређене међународне споразуме и усклађује национално законодавство са стандардима међународне полицијске сарадње.

Видели смо, дакле, колико је нормативни основ регионалне

полицијске сарадње битан за полицијски систем једне државе. Квалитетни стратешки и законски документи предуслов су без ког национални полицијски системи не могу бити равноправан елеменат сарадње полицијских служби земаља које припадају једном региону, односно регионалном безбедносном (пот)комплексу. Кроз рад ћемо покушати сагледати нормативни оквир регионалне полицијске сарадње у Босни и Херцеговини, са аспекта постојећих општих и посебних стратегија, те релевантних законских прописа из домена полицијског права ове земље.

Стратешки оквир – стратегија, приоритет, интерес

Сваки облик међународне сарадње, па тако и регионална полицијска сарадња, зависи од стратешких опредељења односне државе, као и њених спољнополитичких приоритета и интереса. Предсједништво Босне и Херцеговине јесте орган који је, у складу са уставним одредбама, надлежан за вођење спољне политике Босне и Херцеговине. У том смислу, Предсједништво је, 2003. године, донело документ под називом „Општи правци и приоритети за провођење спољне политике Босне и Херцеговине“. Овим документом дефинисана су начела, правци и приоритети спољне политике Босне и Херцеговине. У уводном делу документа (условно речено: преамбули), доносилац се осврнуо на процес глобализације који „структурално мења међународне односе и позива на решавање горућих питања на глобалном и регионалним нивоима“. Циљеве доношења документа доносилац је широко дефинисао, а исти су подразумевали свеобухватну заштиту људских права и основних слобода, елиминисање сиромаштва, развијање глобалног партнерства за развој и, нарочито, потпуну политичку, економску и безбедносну интеграцију и транзицију региона Југоисточне Европе. Доносилац је, такође, изразио свест о потреби за убрзавањем процеса европских интеграција БиХ. Из уводог дела документа видимо да је Предсједништво БиХ начелно препознало важност регионалног нивоа сарадње и интеграције на свим пољима (политичком, економском, безбедносном).

Од доношења документа под називом „Општи правци и приоритети за провођење спољне политике Босне и Херцеговине“, прошло је доста времена, па су на глобалној и регионалној, али и унутрашњој политичкој сцени наступиле бројне промене. Неке од најзначајнијих промена су: економска нестабилност, последице тзв. арапског пролећа, савремени изазови тероризма, мигрантска криза, погоршање односа Руске Федерације и западних земаља, економски развој НР Кине, „брегзит“, улазак Хрватске у ЕУ и кандидатски статус за суседне државе, улазак Црне Горе у НАТО и др. Препознавајући и антиципирајући те промене, Предсједништво Босне и Херцеговине одлучило се на ревизију овог документа 2016. године. У контексту те одлуке, задужено је Министарство спољних послова БиХ да приступи изради Стратегије спољне политике Босне и Херцеговине, а у сарадњи са релевантним институцијама. Предсједништво БиХ је, дакле, 2018. године усвојило документ под називом „Стратегија спољне политике Босне и Херцеговине“ (за период: 2018 – 2023).

Документом су дефинисана начела спољне политике Босне и Херцеговине. Између осталог, предвиђено је да ће БиХ деловати у складу са обавезама преузетихмзакључивањем међународних споразума, као и чланством у међународним организацијама. Посебно су наглашена начела реципроцитета и мирољубиве сарадње, као и начело немешања у унутрашња питања друге државе. БиХ ће настојати да, имплементацијом Стратегије, постане активан и кредибилан међународни субјект. Такође, држава је опедељена за конструктивни дијалог у међудржавним односима, те за решевање свих спорова мирним путем.

Стратешки правци деловања спољне политике Босне и Херцеговине одређени су у виду стубова спољне политике. Њих је неопходно посматрати „не као статичне описе спољне политике, већ као динамичке трајекторије и усмерења унутар којих се развијају активне политике према Европској унији, НАТО-у, региону, глобалним питањима, међународним организацијама и сл.“ (Стратегија спољне политике Босне и Херцеговине, 2018, стр. 5). Први стуб односи се на безбедност и стабилност, а остали су: економски просперитет,

заштита интереса држављана Босне и Херцеговине у иностранству и међународноправна сарадња, те промоција Босне и Херцеговине у свету. Стубови се међусобно преплићу и међусобно су условљени. Тако на пример, за економски напредак неопходно је безбедно и стабилно окружење (Стратегија спољне политике Босне и Херцеговине, 2018).

За овај рад свакако је најрелевантнији стуб који се тиче безбедности и стабилности. У оквиру овог стуба, издвојено је неколико по-добласти: однос према Европској унији, однос према НАТО, борба против тероризма и свих облика насилног екстремизма, регионална сарадња, те билатерална и мултилатерална сарадња (Стратегија спољне политике Босне и Херцеговине, 2018).

Један од основних стратешких циљева Босне и Херцеговине свакако је пуноправно чланство у Европској унији. Приоритет је добијање кандидатског статуса у што скоријем року. У том смислу, потребан је усаглашен приступ свих нивоа власти у БиХ како би биле испуњене све обавезе дефинисане „Мастерпланом интегрисања Босне и Херцеговине у Европској унији“, усвојеним од стране Предсједништва. Такође, неопходно је усмерити пажњу и на иницијативе предвиђене документом под називом „Кредибилна перспектива проширења и појачан ангажман Европске уније на Западном Балкану“, усвојеним од стране Европске комисије. Предметне иницијативе се односе на: „појачану подршку владавини права; појачан ангажман у области безбедности и миграција; подршку социоекономском развоју; унапређење транспортне и енергетске повезаности; дигиталну Агенду за Западни Балкан; подршку помирењу и добросусједским односима“ (Стратегија спољне политике Босне и Херцеговине, 2018, стр. 6). Поред тога, БиХ ће ићи у корак са Заједничком спољном и безбедносном политиком Европске уније. Дипломатија БиХ ће се трудити да наглашава важност проширења ЕУ за БиХ, а посете институцијама ЕУ ће бити интензивније. Укратко, „потребно је повећати видљивост Босне и Херцеговине у Бриселу и земљама чланицама кроз промоцију позитивних развоја у Босни и Херцеговини и регији“ (Стратегија спољне политике Босне и Херцеговине, 2018, стр. 7). Посебно је

апострофирана и важност максималног коришћења финансијске подршке коју Унија обезбеђује.

Стратегијом је наглашена и потреба наставка свих активности који се тичу односа Босне и Херцеговине са НАТО алијансом, а као приоритет одређена је активација Акционог плана за чланство. Предвиђено је интензивирање сарадње са Алијансом у свим активностима које произилазе из савременог схватања појма безбедности. То подразумева максимално коришћење свих понуђених инструмената и механизма сарадње и учешће у мисијама подршке миру уз достизање потребног нивоа интероперабилности и опремљености Оружаних снага Босне и Херцеговине (Стратегија спољне политике Босне и Херцеговине, 2018). На фону овога, у новембру 2019. године, Предсједништво БиХ је усвојило документ под називом „Програм реформи Босне и Херцеговине“. Овим документом се потврђује евроатлантска опредељеност БиХ и предвиђа низ реформских активности на том плану (политичка и економска питања, одбрамбена и безбедносна питања, питања ресурса, правна питања). Део документа посвећен је и односима са суседима, те регионалној сарадњи. Унапређење сарадње са суседним државама засноване на заједничким интересима и начелима равноправности и међусобног уважавања, стални је приоритет спољне политике БиХ. Развој билатералних односа са суседним земљама фокусиран је на неколико важних подручја: евро и евроатлантске процесе интеграције, изградњу добросуседских односа, побољшање економске сарадње, јачање регионалне сарадње и решавање отворених питања конструктивним приступом. БиХ ће наставити активности на интензивирању сарадње са суседима у свим областима и учествоваће у решавању билатералних питања од заједничког интереса. Такође, активно ће унапређивати економску, културну, политичку и безбедносну сарадњу, те решавати питања утврђивања граница са суседним земљама, што је задатак комисија за границе. Што се тиче мултилатералног аспекта спољне политике, БиХ поклања посебну пажњу чланству и активностима у различитим регионалним иницијативама, као што су: Савет за регионалну сарадњу, Неумска иницијатива, Јадранско-јонска

иницијатива, Централно-европска иницијатива, MARRI, RACVIAC, SEECP, SECI, CEFTA, Дунавски процес сарадње и Комисија за слив реке Саве. Заузимајући активан приступ у овим иницијативама, БиХ наставља да доприноси јачању садашњих и стварању нових регионалних односа (Програм реформи БиХ, 2019).

Босна и Херцеговина је држава изузетно оптерећена проблемима тероризма и исламског радикализма. Због тога, као један од основних путева за јачање безбедности земље, издвојена је борба против тероризма и свих облика насилног екстремизма. На фону тога, БиХ ће се укључивати у међународне мисије, а учествоваће и у размени информација у оквирима светских, европских и регионалних платформи. Држава ће се борити против свих појавних облика тероризма и наставити са својим активностима у оквиру Глобалне коалиције за борбу против тероризма, чија је чланица (Стратегија спољне политике Босне и Херцеговине, 2018).

Значајан део Стратегије односи се на регионалну сарадњу, као важан сегмент јачања безбедности и стабилности. Наглашен је значај сарадње са земљама из окружења с обзиром на културне и историјске везе, али и на изражене актуелне међузависности. Изградња добрих билатералних односа, решавање свих отворених питања и учешће у регионалним иницијативама допринеће јачању поверења, а тиме и сарадње. „Регионална сарадња је за земље процеса стабилизације и придруживања један од кључних услова интеграције у Европску унију, али и циљ сам по себи“, а у том смислу, „неопходно је да се кроз све расположиве механизме ради на тешкој размени искустава и знања те развоју заједничких пројеката“ (Стратегија спољне политике Босне и Херцеговине, 2018, стр. 9). Даље, Стратегија препознаје изражену потребу за тесном регионалном и европском сарадњом у области безбедности, а све у циљу супротстављања савременим, нарастајућим изазовима и асиметричним претњама безбедности (миграције, тероризам, транснационални организовани криминал, сајбер криминал, енергетска безбедност). Истакнуто је и то да ће Босна и Херцеговина „наставити сарадњу са земљама Западног Балкана у оквиру такозваног Берлинског процеса, који својим форматом

и садржајем представља комплементаран дугорочни аспект интеграција Босне и Херцеговине и Западног Балкана у Европску унију“ (Стратегија спољне политике Босне и Херцеговине, 2018, стр. 9). На крају, активно учешће БиХ у раду свих регионалних иницијатива је услов без ког се не може, поготово ако говоримо о трајној стабилизацији односа на Западном Балкану, односно коначној изградњи безбедносне заједнице.

Као последња подобласт стуба безбедности и стабилности, наводи се билатерална и мултилатерална сарадња. Босна и Херцеговина ће даље оснаживати постојеће билатералне односе, али и градити и продубљивати нове. На мултилатералном плану, додатно ће интензивирати свој ангажман и сарадњу са најзначајнијим међународним организацијама (УН, ОЕБС, Исламска конференција) - (Стратегија спољне политике Босне и Херцеговине, 2018).

Поред Општих праваца и приоритета за провођење спољне политике БиХ и Стратегије спољне политике Босне и Херцеговине, треба поменути и државне стратегије из области безбедности, а у којима је препозната важност регионалне полицијске сарадње. У наставку ћемо дати преглед тих стратешких докумената.

У стратешком документу под називом *Безбједносна политика БиХ* стоји да је БиХ „опредељена за интензивну сарадњу и интеграције на политичком, економском и безбедносном плану, у оквиру регионалних, европских и евроатлантских структура“, те да ће „дати свој допринос даљој изградњи демократске, мирољубиве и стабилне Европе и светског мира у целини“ (Безбједносна политика БиХ, 2006, стр. 1). Овим је недвосмислено потврђено да је БиХ, као чланица УН, ОЕБС-а и Савета Европе, „опредељена чинити суштинске напоре да кроз развијање добросуседских односа и активним учешћем у регионалним иницијативама оствари свој циљ, а то је придруживање породици европских држава“ (Иветић и Росић, 2015, стр. 261).

Стратегија Босне и Херцеговине за превенцију и борбу против тероризма (2015-2020) донета је у циљу наставка супротстављања свим облицима тероризма, као и свих феномена повезаних с тероризмом у Босни и Херцеговини, те испуњења обавеза које је Босна и

Херцеговина преузела на међународном плану, а посебно оних које проистичу из Споразума о стабилизацији и придруживању са ЕУ. Једно од основних начела овог стратешког документа јесте и начело међународне сарадње, тј. активна сарадња са другим земљама у борби против тероризма, посебно са земљама чланицама Антитерористичке и Анти-ИСИЛ коалиције, те у контексту приступања евроатлантским интеграцијама. Исто тако, за рад испуњења стратешких циљева, предвиђене су и мере које се односе на регионалну полицијску сарадњу. Мере које се односе на унапређење регионалне сарадње подразумевају даље јачање правосудне, полицијске и обавештајне сарадње са земљама регије, земљама кључним партнерима у борби против тероризма. Такође, предвиђено је побољшање сарадње са другим земљама и међународним организацијама у вези реакције на терористички напад и друге несреће. Кључни међународни партнери за провођење Стратегије су: ОНР, ЕУ, НАТО, ОССЕ, Савет Европе, Амбасада САД у БиХ (укључујући ICITAP и ODC). Активности на provedби документа вршиће се и у сарадњи са регионалним организацијама (RCC, RACVIAC, PCC итд), те са земљама чланицама Европске уније (посебно у оквиру активности иницијативе “Брдо процеса” и у билатералним контактима са другим земљама партнерима у борби против тероризма) - (Стратегија Босне и Херцеговине за превенцију и борбу против тероризма, 2015).

Стратегија за борбу против организованог криминала у Босни и Херцеговини (2017-2020) представља још један стратешки документ који потенцира значај регионалне полицијске сарадње, као и опредељеност Босне и Херцеговине за исту. Један од принципа за израду Стратегије био је и принцип проактивне међународне сарадње, који подразумева проактивну сарадњу у припремама за придруживање Европској унији и за осигурање активне улоге Босне и Херцеговине на међународном нивоу. Такође, као један од основних циљева у борби свих облика против организованог криминала, Стратегијом је предвиђено и развијање сарадње на свим нивоима, а кроз интензивирање партиципације БиХ у међународним и регионалним организацијама, иницијативама, форумима и др. Предвиђене мере у

оквиру овог стратешког циља су следеће:

- операционализација Споразума са Еурополом;
- унапредити међународну оперативну полицијску сарадњу кроз сарадњу са Интерполом и SELEC-ом, и другим међународним телима у којима суделује Босна и Херцеговина;
- активно суделовање у раду MONEYVAL-а;
- правовремена размена информација на регионалном и међународном нивоу, уз учествовање у међународним акцијама које се предузимају у борби против организованог криминала;
- унапредити имплементацију споразума потписаних са земљама региона Југоисточне Европе на подручју провођења конкретних заједничких активности;
- унапређење сарадње са полицијским аташеима у дипломатско-конзуларним представништвима других држава у Босни и Херцеговини;
- наставити континуиране активности у вези са закључењем споразума између Босне и Херцеговине и EUROJUST-а (Стратегија за борбу против организованог криминала у Босни и Херцеговини, 2017).

Стратегија имплементације у управљању границом у Босни и Херцеговини за период 2019.–2023. година ствара предуслове за унапређење укупне безбедности у БиХ и региону Западног Балкана, као и за процес усклађивања босанскохерцеговачке легислативе с европским правним оквиром, те даљем напредовању ка чланству у Европској унији и испуњавању услова везаних за либерализацију визног режима. Једна целина у оквиру Стратегије посвећена је међународној сарадњи и размени информација. У том погледу, стратешки циљеви су:

- јачање међународне сарадње кроз провођење постојећих и склапање нових међународних уговора и протокола, те кроз учинковиту и брзу размену информација, посебно са суседним државама;
- јачање деловања путем заједничких центара и контакт тачака;

- остварена сарадња са FRONTEX-ом;
- успоставити Координациони центар за размену информација (NCC -EUROSUR) – (Стратегија интегрисаног управљања границом у Босни и Херцеговини за период 2019. – 2023. година, 2019).

Стратегија у области миграција и азила и Акциони план за период 2016. - 2020. година је свеобухватан документ који се заснива на свим релевантним показатељима и факторима у области миграција те на реалним, поузданим и објективним проценама миграционих токова и интересима Босне и Херцеговине у овом подручју. Међу тим факторима посебно су важни они који се односе на геостратешки положај Босне и Херцеговине, уочене трендове миграција, уставно-правни оквир, обавезе проистекле из међународних уговора, кретања према заједничкој миграционој политици ЕУ и усвојене политике надлежних органа Босне и Херцеговине. Један од основних постулата на којима се темељи Стратегија јесте и принцип међународне сарадње у складу с којим треба осигурати дијалог и сарадњу са земљама порекла као и с трећим државама, како би се спољна политика Босне и Херцеговине, у оном сегменту у ком се говори о миграцијама, ускладила и повезала с циљевима миграционе политике. Регионалној и међународној сарадњи посвећено је и посебно поглавље документа. Констатовано је и то да је претходни период управљања миграцијама у Босни и Херцеговини био обележен и врло интензивном сарадњом коју су надлежна тела власти остваривала на различитим нивоима с другим државама и међународним, међувладиним и другим организацијама које делују на међународном нивоу. Ова сарадња се односи на различите облике заједничког и усклађеног поступања ради што ефикаснијег управљања миграционим токовима. Сарадња институција Босне и Херцеговине је подједнако остваривана на политичко-стратешком и оперативно-практичном нивоу. Реализовано је низ пројеката на билатералној основи, како с органима надлежним за област миграција и азила других држава, тако и с међународним организацијама

које у свом мандату имају област миграција и азила. Пројекти су имали за циљ изградњу имиграционог и азилантског система у Босни и Херцеговини, те развој регионалне или међународне сарадње у области имиграције и азила, и повезивање емиграције с развојем Босне и Херцеговине. Што се тиче регионалне и међународне сарадње у области миграција и азила, институције надлежне за ове области су организовале низ конференција на којима су успостављени одређени механизми регионалне и међународне сарадње (Стратегија у области миграција и азила и Акциони план за период 2016. - 2020. година, 2016).

Стратегија за контролу малог оружја и лаког наоружања у Босни и Херцеговини (2021-2024) представља наставак и проширење активности којима је циљ даље јачање ефикасности свих субјеката у области контроле малог оружја и лаког наоружања у Босни и Херцеговини. Један од четири стратешка циља за унапређење контроле малог оружја и лаког наоружања јесте и сарадња са међународним и регионалним организацијама и организацијама цивилног друштва (Стратегија за контролу малог оружја и лаког наоружања у Босни и Херцеговини, 2021).

Државна стратегија надзора над ојојним дрогама, сјречавања и суздијања злоуојтребде ојојних дрога у Босни и Херцеговини (2018-2023) такође истиче значај регионалне полицијске сарадње. Злоупотреба опојних дрога и илегална трговима дрогом представља феномен интернационалног карактера који захтева кооперативни приступ, у смилсу сарадње са организацијама на светском и регионалном нивоу. Ако у обзир узмемо проевропске тежње Босне и Херцеговине, за ову државу је најзначајнија умрежавање и сарадња са међународним организацијама и другим органима као што су УН Канцеларија за дроге и криминал, Програм за развој Уједињених нација, Комисија за опојне дроге, Међународни одбор за контролу наркотика, Светска царинска организација, Светска здравствена организација, Помпиду група Савета Европе, Интерпол, SECI центар и агенције Европске уније. Сарадњом са наведеним и другим организацијама успоставио би се јединствен, униформан

систем, као и јединствена методологија прикупљања и обраде података, која би била подударна са трендовима који се прате у ЕУ. Паралелно са наведеним активностима, кроз међународну сарадњу спроводиле би се мере репресивних тела које би олакшале борбу против организованог криминала, прања новца и корупције, као и увиде у токове кретања опојних дрога и прекурсора. У оквиру и у складу са динамиком процеса приближавања Европској унији, развијала би се све интензивнија директна сарадња са институцијама ЕУ као и појединим земљама чланицама кроз све ЕУ механизме и програме. Стратешке мере су следеће: „редовно и активно учествовање у раду међународних тела и агенција Европске уније задужених за проблематику опојних дрога; учествовање у међународним пројектима који се спроводе у области смањења потражње опојних дрога и њеног праћења; учествовање у међународним пројектима који се спроводе у области смањења понуде опојних дрога и њеног праћења; јачање регионалне сарадње на подручју сузбијања кријумчарења опојних дрога и прекурсора кроз јачање сарадње са релевантним међународним организацијама“ (Државна стратегија надзора над опојним дрогама, спречавања и сузбијања злоупотребе опојних дрога у босни и херцеговини, 2018, стр. 22).

Из горе наведеног, видели смо да на државном нивоу постоје стратешки документи који се појединачно односе на оне основне безбедносне изазове, ризике и претње који имају регионални карактер. У сваком документу, међународна, односно регионална сарадња је представљена као приоритет и интерес. Примарно, за спровођење побројаних стратегија задужено је Министарство безбједности Босне и Херцеговине. У средњорочном плану рада ове институције (2020-2022), као њен први специфични циљ одређено је унапређење међународне сарадње и перспектива БиХ у области безбедносне политике, а као први програм предвиђена је сарадња са међународним институцијама у области безбедносне политике (Средњерочни план рада институције, 2019).

Законски оквир

Законски оквир регионалне полицијске сарадње у Босни и Херцеговини односи се на читав низ закона са различитих нивоа законске регулативе. Реч је о, пре свега, сету полицијских закона, тј. закона из домена полицијског права. Тим законима уређена су питања организације и надлежности полицијских агенција које представљају елементе полицијског система БиХ.

Закон о министарствима и другим органима управе Босне и Херцеговине, као једну од надлежности Министарства безбедности БиХ, наводи и међународну сарадњу у свим областима из надлежности министарства.

Закон о Државној агенцији за истраје и заштити, као један од послова из надлежности агенције, наводи и „провођење међународних споразума о полицијској сарадњи и других међународних инструмената у њеној надлежности“ (члан 3, став 1). У члану 23, под називом „Међународна сарадња“, у ставу 1 наведено је да „СИПА може сарађивати са страним органима за провођење закона и другим страним одговарајућим телима, у циљу обављања послова из њене надлежности“, те да „сарадња може укључивати размену података и заједничко обављање радњи из надлежности СИПА-е“. Такође, „СИПА може доставити страним органима за провођење закона и другим страним одговарајућим телима податке о држављанима БиХ, уколико прими обавештење да држављанин представља опасност за безбедност БиХ, државу у којој се налази или ширу опасност за регионалну или глобалну безбедност“ (члан 23, став 2). Међународна сарадња о којој се говори у Закону одвија се посредством надлежних органа и институција БиХ (члан 23, став 3). Изузетно од ових одредби, „СИПА неће доставити податке о држављанима БиХ уколико нема разумно осигурање да ће прималац обезбедити исти степен заштите података који се обезбеђује у БиХ“ (члан 23, став 4). Ако је реч о подацима који се односе на неки кривични поступак који се води у БиХ, „размена података врши се у складу са законом о кривичном поступку, Законом о заштити личних података и Законом о заштити тајних података“ (члан 23, став 5).

Закон о Граничној полицији Босне и Херцеговине, у члану 20, став 1, прописује да „Гранична полиција БиХ сарађује са страним органима за спровођење закона, другим телима за међународну оперативну сарадњу с циљем обављања послова из своје надлежности“ и да „таква сарадња може укључивати размену података и заједничко обављање послова из надлежности ГПБиХ“. Такође, „ГПБиХ може доставити страним органима за провођење закона и другим органима податке о држављанима БиХ, уколико прими обавештење да држављанин представља опасност за безбедност БиХ, државу у којој се налази или ширу опасност за регионалну или глобалну безбедност“ (члан 20, став 2). Међународна сарадња о којој се говори у Закону одвија се посредством Дирекције за координацију полицијских тијела БиХ и других надлежних органа и институција БиХ (члан 20, став 3). Наглашено је и то да „ГПБиХ неће доставити податке о држављанима БиХ ако нема разумну гаранцију да ће прималац обезбедити исти ниво заштите података који се обезбеђује у Босни и Херцеговини“ (члан 20, став 4). Ако је реч о подацима који се односе на неки кривични поступак који се води у БиХ, „размена података обавља се у складу са законима о кривичном поступку, Законом о заштити личних података и Законом о заштити тајних података“ (члан 20, став 5). Овај Закон нешто шире говори о међународној сарадњи у односу на Закон о Државној агенцији за истраге и заштиту, прописујући да се „међународна сарадња везана за питања унутар ГПБиХ уређује кроз писане билатералне или мултилатералне споразуме или протоколе и може покривати све аспекте прекограничне сарадње, укључујући анализе заједничког ризика, размену искустава и сарадњу у вези са истрагама“. (члан 20, став 6). Такође, „полицијски службеници ГПБиХ могу деловати изван територије БиХ ако су овлаштени за то билатералним или мултилатералним међународним споразумима“ (члан 20, став 7), а „ГПБиХ може учествовати на међународним састанцима и именовати официре за везу“ (члан 20, став 8).

Закон о граничној контроли посветио је једно поглавље међународној граничној сарадњи. У смислу овог закона, „међународна гранична полицијска сарадња обухвата делатност страних полицијских

служби на државном подручју БиХ, односно делатност Граничне полиције БиХ на страном државном подручју, сарадњу са страним службама безбедности и размену полицијског службеника за везу, у складу с међународним уговором и потписаним споразумом о сарадњи“ (члан 47). Прописано је да „у БиХ могу ући овлашћени полицијски и царински службеници других држава и заједно са службеницима ГПБиХ и других државних полицијских агенција у БиХ, као и службеницима царине БиХ, у складу с међународним уговором и потписаним споразумом о сарадњи, обављати одређене радње везане за надзор државне границе и друге послове међународне полицијске и царинске сарадње“ (члан 48, став 1). При томе, „припадници страних служби могу на подручју БиХ без посебног одобрења користити возила са својим ознакама, носити униформу, кратко лично наоружање и друга средства принуде, ако је то саставни део њихове службене униформе“ (члан 48, став 3). Исто тако, „полицијски службеници ГПБиХ и других државних полицијских агенција у БиХ могу, у складу с међународним уговором, у другим државама обављати одређене радње и послове“ (члан 48, став 2). Такође, „у складу с међународним уговором, Савјет министара може упутити полицијске службенике ГП БиХ у иностранство ради обављања послова међународне полицијске сарадње у области граничних послова, при чему им одређују конкретне задатке и овлашћења“ (члан 49).

Закон о служби за послове са странцима прописује да „Служба може сарађивати са органима за спровођење закона и са одговарајућим међународним организацијама ради обављања послова из своје надлежности“ (члан 32, став 1). Та сарадња обавља се путем Министарства безбедности БиХ (члан 32, став 2).

Закон о Дирекцији за координацију полицијских тијела и о агенцијама за подршку полицијској структури Босне и Херцеговине представља пропис којим је основана Дирекција за координацију полицијских тијела Босне и Херцеговине. Ова полицијска агенција је, унутар полицијског система БиХ, управо задужена за међународну полицијску сарадњу и, у вези с тим, обавља гро послова који се тичу међународне полицијске сарадње. То су, између осталих:

- „комуникација, сарадња и координација између полицијских тела БиХ с одговарајућим органима у Босни и Херцеговини у вези с питањима полицијских послова међународног карактера или од међународног значаја, или у вези с питањима која су у надлежности Суда БиХ“ (члан 6, став 1, тачка б);
- „комуникација и сарадња с одговарајућим страним и међународним органима у вези с питањима полицијских послова од међународног значаја или заједничког интереса“ “ (члан 6, став 1, тачка в);
- „комуникација, сарадња и координација између полицијских тела БиХ те одговарајућих органа у Босни и Херцеговини с одговарајућим страним и међународним органима“ “ (члан 6, став 1, тачка г);
- „примена најбољих европских и других међународних пракси које се односе на полицијска питања у Босни и Херцеговини“ “ (члан 6, став 1, тачка д);
- „провођење међународних уговора о полицијској сарадњи из надлежности Дирекције“ “ (члан 6, став 1, тачка з).

Закон о учешћу припадника Оружаних снага БиХ, полицијских службеника, државних службеника и осталих зајосленика у операцијама подршке миру и другим активностима у иностранству уређује поступак упућивања припадника и јединица Оружаних снага Босне и Херцеговине, полицијских службеника, државних службеника и запосленика ради учешћа у операцијама подршке миру и другим активностима у иностранству, поступак њиховог повлачења из мировних операција и других активности у иностранству, те начин финансирања таквих операција и активности (члан 1).

Закон о полицији и унутрашњим пословима у члану 2, став 2, штуро прописује да у обављању послова из његове надлежности, Министарство унутрашњих послова Републике Српске сарађује, између осталих, и са међународним агенцијама за спровођење закона“. Такође, у члану 146, став 1, прописано је само то да Министарство непосредно остварује међународну сарадњу.

Закон о унутрашњим пословима Федерације Босне и Херцеговине прописује да Министарство унутрашњих послова Федерације Босне и Херцеговине, поред осталих послова, организује и међународну сарадњу из своје надлежности, и то посредством надлежног органа Босне и Херцеговине (члан 14, став 1, тачка 17). Такође, овим законом је прописано да Управа полиције, између осталог, „расписује и објављује Интерполове, међународне, федералне и међукантоналне потраге, издаје о томе одговарајућа гласила и води регистре“ (члан 31, тачка 5), те „организује сарадњу с одговарајућим органима полиције других држава о питањима из надлежности Управе полиције посредством Федералног министарства“ (члан 31, тачка 18).

Извор права регионалне полицијске сарадње могу бити и закони којима се уређују питања организације и надлежности кантоналних министарстава унутрашњих послова. Ипак, већина послова сарадње обавља се посредством Федералног министарства, с обзиром на његову својеврсну координирајућу улогу у полицијском систему Федерације Босне и Херцеговине.

Закон о Полицији Брчко Дистрикта БиХ прописује да Полиција Брчко Дистрикта БиХ, с циљем остваривања послова из њене надлежности, „остварује сарадњу са органима Босне и Херцеговине, ентитетским органима, органима Брчко дистрикта БиХ, другим органима и организацијама, као и међународним агенцијама за спровођење закона и агенцијама за спровођење закона свих нивоа у БиХ“ (члан 67, став 1), те да се та сарадња се „заснива на узајамној сарадњи и остварује се путем контаката, споразума, уговора, протокола, размене информација од заједничког интереса, успостављањем, одржавањем и развијањем целовитог и функционалног система комуникација и развојем програма за здружене истражне радње“ (члан 68, став 1). Међународну сарадњу Полиција остварује непосредно (члан 68, став 2).

Умјесто закључка

Пуна интеграција Босне и Херцеговине у токове регионалне полицијске сарадње представља императив, посебно у контексту актуелне (гео)политичке и безбедносне ситуације на Западном Балкану. За такво нешто потребна је политичка воља која се изражава кроз адекватне државне стратегије, а што би утицало на законодавне власти у БиХ да доносе добра законска рјешења. Та законска рјешења би, даље, обликовала један добар модел интеграције полицијског система државе у регионалну сарадњу. Дакле, квалитетан нормативни оквир представља прву претпоставку успјешног укључивања земље у токове било какве сарадње, па и полицијске.

Већ приликом излагања о нормативном основу регионалне полицијске сарадње у Босни и Херцеговини, могли смо стећи слику о сложености њеног полицијског апарата. Ово несумњиво ствара велике проблеме у пракси, односно проблеме у вези функционисања и организације регионалне полицијске сарадње унутар полицијског система БиХ. Посматрано са аспекта стратешког приступа, у БиХ постоји велики број општих и посебних стратегија којима се изражава спремност за сарадњу и неопходност сарадње. Дакле, сагласност око стратегије, приоритета и интереса свакако постоји. Међутим, проблем се јавља на оперативним нивоима, тј. приликом директног спровођења закона и других прописа у смислу обављања конкретних послова и задатака. Кључни проблем свакако је проблем поделе тих послова између државних и ентитетских полицијских служби. Већ смо видели да су послови међународне сарадње искључиво у надлежности државне заједнице (која је и креирала све поменуте стратегије), те да је највећи део послова међународне полицијске сарадње преузела управо једна државна полицијска агенција – Дирекција за координацију полицијских тијела БиХ. Међутим, ентитетске и кантоналне полицијске службе, укључујући Полицију Брчко Дистрикта БиХ, просто морају имати одређени степен оперативне самосталности на том плану, јер су управо те агенције носиоци највећег дела борбе против криминалитета у земљи. Основно питање које се ту намеће јесте колики је, у ствари, тај степен оперативне самосталности како се све то функционално одражава у пракси. То би свакако требао бити предмет неке друге анализе.

Литература:

1. Benyon, J. (1996). The Politics of Police Cooperation in the European Union. *International Journal of the Sociology of Law*, 24(4), 353-379.
2. Bigo, D. (1996). *Polices en Reseaux: L'experience Europeenne*. Paris: Presse de science Po.
3. Државна сѣраиѣија надзора над ойойним гроіама, сѣречавања и суздијања злоуйойреде ойойних гроіа у босни и херцеіовини 2018-2023.(2018). Доступно 21. 6. 2020. на: <http://msb.gov.ba/dokumenti/strateski/default.aspx?id=16731&langTag=bs-BA>
4. Закон о граничној контроли, „Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 53/09, 54/10.
5. Закон о Граничној полицији Босне и Херцеговине, „Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 50/04, 27/07, 59/09.
6. Закон о Дирекцији за координацију полицијских тијела и о агенцијама за подршку полицијској структури Босне и Херцеговине, „Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 36/08.
7. Закон о Државној агенцији за истраге и заштиту, „Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 27/04, 63/04, 35/05, 49/09, 40/12.
8. Закон о министарствима и другим органима управе Босне и Херцеговине, „Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 5/03, 42/03, 26/04, 42/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13, 19/16, 83/17.
9. Закон о Полицији Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине, „Службени гласник Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине“, број 18/2020 – пречишћени текст.
10. Закон о полицији и унутрашњим пословима, „Службени гласник Републике Српске“, број 57/16, 110/16, 58/19, 82/19.
11. Закон о Служби за послове са странцима, „Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 54/05, 36/08.
12. Закон о унутрашњим пословима Федерације Босне и Херцеговине, „Службене новине Федерације Босне и Херцеговине“, број 45/05, 81/14.

13. Закон о учешћу припадника Оружаних снага БиХ, полицијских службеника, државних службеника и осталих запосленика у операцијама подршке миру и другим активностима у иностранству, „Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 14/05.
14. Иветић, С., Росић, С. (2015). *Међународна полицијска сарадња*. Бања Лука: Европски дефендологија центар.
15. Никач, Ж., Јурас, Д. (2015). Међународна полицијска сарадња у Југоисточној Европи у функцији безбедности. *Сйрани йравни живоџи*, 59(3), 283-302.
16. *Ойшйи йравци и йриориџейи за йровођење сйолње йолийике Босне и Херцејовине*. (2003). Доступно 21. 6. 2020. на: http://www.mvp.gov.ba/vanjska_politika_bih/osnovni_pravci_vanjske_politike_bih/default.aspx?id=2
17. *Пројрам реформи Босне и Херцејовине*. (2019). Доступно 13. 6. 2020. на <https://www.klix.ba/vijesti/bih/objavljujemo-program-reformi-koji-bih-salje-u-nato/191220128>
18. *Средњерочни йлан рада инсйиийуције 2020-2021*. (2019). Министарство безбједности Босне и Херцеговине. Доступно 21. 6. 2020. на: <http://www.msb.gov.ba/dokumenti/strateski/default.aspx?id=18431&langTag=sr-SP-Cyrl>
19. *Сйрайџейија Босне и Херцејовине за йревенцију и борбу йрошйив йтероризма 2015-2020*. (2015). Савјет Министара БиХ. Доступно 21. 6. 2020. на: <http://www.msb.gov.ba/dokumenti/strateski/default.aspx?id=12787&langTag=sr-SP-Cyrl>
20. *Сйрайџейија за борбу йрошйив оріанизованој криминала у Босни и Херцејовини 2017-2020*. (2017). Савјет Министара Босне и Херцеговине. Доступно 21. 6. 2020. на: <http://www.msb.gov.ba/dokumenti/strateski/default.aspx?id=16229&langTag=sr-SP-Cyrl>
21. *Сйрайџейија за конйролу малој оружја и лакој наоружања у Босни и Херцејовини 2021-2024*. (2021). Доступно 13. 3. 2021. на: http://www.vijeceministara.gov.ba/akti/prijedlozi_zakona/default.aspx?id=35107&langTag=sr-SP-Cyrl
22. *Сйрайџейија инйејрисаној уйрављања йраницом у Босни и Херцејовини за йериод 2019. – 2023. йодина*. (2019). Савјет Министара

- Босне и Херцеговине. Доступно 21. 6. 2020. на: <http://www.msb.gov.ba/dokumenti/strateski/default.aspx?id=18268&langTag=bs-BA>
23. *Стратегија спољне политике Босне и Херцеговине за период 2018. – 2023.* (2018). Предсједништво Босне и Херцеговине. Доступно: 10. 8. 2020. на: <http://www.predsjednistvobih.ba/vanjd/default.aspx?id=79555&langTag=sr-SP-Cyrl>
24. *Стратегија у области миграција и азила и Акциони план за период 2016.-2020. година.* (2016). Министарство безбједности Босне и Херцеговине. Доступно 21. 6. 2020. на: <http://www.msb.gov.ba/dokumenti/strateski/default.aspx?id=14315&langTag=bs-BA>

Запримљено: 15.09.2021.

Прихваћено: 20.11.2021.